

KIRJALLINEN KYSYMYS 601/2012 vp

Kansalaisten postipalveluiden säilyminen Itella Oyj:n säästötoimenpiteiden seurauksena

Eduskunnan puhemiehelle

Viime syksynä valtionyhtiö Itella Oyj ilmoitti mittavasta säästöohjelmastaan, jonka tavoitteena on seuraavan kolmen vuoden aikana leikata kustannuksia 100 miljoonaa euroa. Tämän seurauksena postitoimipaikkojen laaja-alainen lakkauttaminen aloitettiin ja henkilökuntaa irtisanottiin.

Näiden säästötoimenpiteiden seurauksena esimerkiksi yli 20 000 asukkaan Hollolan kunnassa postin palvelut siirrettiin yhteen R-kioskiin. Kunnan näkemystä postin lakkauttamiseen ei kysytty, vaan asiasta tiedotettiin muutamaa kuukautta aikaisemmin. Itella on julkisuudessa pitänyt postipalvelujen siirtymistä Hollolassa R-kioskiin ainoastaan positiivisena muutoksena, mutta kuntalaisia postipalvelujen laatu tulevaisuudessa epäilyttää.

Kesäkuussa 2011 voimaan tulleessa postilaisla säädetään postin yleispalvelusta eli niistä palveluista, jotka tulee olla kaikkien saatavilla koko maassa. Postilaki turvaa kaikille suomalaisille viisipäiväisen jakelun, toimipisteverkon ylläpidon jokaisessa kunnassa sekä kohtuuhintaiset kirje- ja postipakettituotteet. Postilain 16 §:n mukaan yleispalvelun tarjoajan on ylläpidettävä toimipisteitä, joista yleispalveluun kuuluvat tuotteet ja palvelut ovat saatavilla. Itellan tytäryhtiö Itella Posti Oy:llä on Suomessa yleispalveluvelvoite.

Lisäksi maaliskuussa 2012 valtioneuvosto antoi asetuksen postin toimipisteiden sijoittamisesta. Asetuksessa todetaan, että toimipisteet on sijoitettava alueen muiden tavanomaisesti käytävien palveluiden yhteyteen tai muutoin huoleh-

dittava siitä, että toimipisteet ovat helposti saatavuttavissa. Toimipisteet on sijoitettava siten, että koko maan alueella vähintään 82 prosentilla postipalvelujen käyttäjistä toimipisteen etäisyys vakituisesta asunnosta on enintään kolme kilometriä. Lisäksi korkeintaan kolmella prosentilla postipalvelujen käyttäjistä etäisyys vakituisesta asunnosta toimipisteeseen saa olla yli kymmenen kilometriä.

Postilain noudattamista valvoo Suomessa Viestintävirasto. Valtioneuvoston asetus mahdollistaa valvontaviranomaiselle sen, että se voi aiempaa paremmin tarttua postin toimipisteiden lakkautuksiin sellaisissa tilanteissa, joissa lakkauttaminen johtaa postilain ja sen nojalla annetun asetuksen vastaiseen toimintaan. Asetuksen toteutumista on kuitenkin syytä epäillä, sillä Itella käynnisti postitoimipaikkojen lakkautuksen jo ennen kuin valtioneuvosto antoi asetuksensa. Lisäksi monilla paikkakunnilla varsinaisen postitoimipaikan lakkauttaminen on herättänyt kansalaisten keskuudessa laajaa tyytymättömyyttä.

Postitoimipaikkojen lakkauttamisen myötä paikkakunnalta katoaa postipalvelujen asiantuntemus. Yhdistetyissä toimipisteissä jonoa syntyy usein tavallisena arkipäivänäkin, joten mikä on tilanne esimerkiksi joulunalusviikolla, kun pakettien lähettäjien ja vastaanottajien määrät kasvavat huomattavasti? Pystytäänkö postilaissa turvattu yleispalvelu takaamaan kaikille suomalaisille myös tuolloin? Toteutuuko viestintäministeri Kiurun useasti julkisuudessa peräänkuulutta-

ma postipalveluiden hyvä laatu tällaisen toiminnan seurauksena?

Itella Posti Oy:llä ja R-kioski Oy:llä on noin 70 yhteistä palvelupistettä eri puolilla Suomea. Valvooko Viestintävirasto myös sitä, että postilaissa määritetty yleispalvelu toteutuu kaikissa R-kioskeissa yhtä laadukkaasti kuin Postin omissa palvelupisteissä? Onko Postin palveluita ulkoistettu myös muille yrityksille vai onko Postin ja R-kioskin yhteistyösopimus ainutlaatuinen ja onko valtio varmistanut, että tämä yhteistyö on kansalaisten edun mukaista?

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko hallitus tietoinen, toteutuuko valtioneuvoston asetus postitoimipaikkojen sijoittamisesta niiden tämänhetkessä tilanteessa,

miten hallitus takaa lakkautusten jälkeen tasapuoliset ja laadukkaat postipalvelut myös pienemmissä kunnissa ja

miten valtio valvoo niitä toimijoita, joille postipalvelut on monilla paikkakunnilla ulkoistettu?

Helsingissä 8 päivänä elokuuta 2012

Anne Louhelainen /ps

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Anne Louhelaisen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 601/2012 vp:

Onko hallitus tietoinen, toteutuuko valtioneuvoston asetus postitoimipaikkojen sijoittamisesta niiden tämänhetkessä tilanteessa,

miten hallitus takaa lakkautusten jälkeen tasapuoliset ja laadukkaat postipalvelut myös pienemmissä kunnissa ja

miten valtio valvoo niitä toimijoita, joille postipalvelut on monilla paikkakunnilla ulkoistettu?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Valtioneuvoston asetus postitoimipisteiden sijoittamisesta (113/2012) tuli voimaan 19.3.2012. Asetuksen voimaantulon jälkeen Viestintävirasto arvioi Itella Posti Oy:n (jäljempänä Itella) postitoimipisteverkkoa valtakunnallisella tasolla. Viestintäviraston 2.5.2012 antaman kannanoton (1975/9210/2011) mukaan Itellan toimipisteverkko vastaa postilaissa (415/2010) ja valtioneuvoston asetuksessa määriteltyjä vaatimuksia. Viestintäviraston kannanotto perustuu vuoden 2011 lopun toimipisteverkon tilanteeseen. Jatkossa Viestintävirasto seuraa Itellan toimipisteverkon tilannetta puolivuositain toimitettavien tietojen pohjalta. Viestintäviraston kannanotossa ei oteta kantaa yksittäisen postinsaajatalouden kohtuulliseen asiointimatkaan, vaan Viestintävirasto arvioi yksittäisen postinsaajatalouden kohtuullisen matkan aina tapauskohtaisesti erikseen.

Postilain keskeisenä lähtökohtana on varmistaa, että jokainen suomalainen saa asianmukaiset postipalvelut käyttöönsä riippumatta siitä, missä päin Suomea asuu. Yleispalvelun tarjoajana Itellan on huolehdittava siitä, että yleispalveluun kuuluvat palvelut ovat jokaisen saatavilla tasapuolisin ehdoin riippumatta siitä, tarjotaanko palvelut Itellan ylläpitämästä postitoimipisteestä vai esimerkiksi asiamiespostista. Päätävältä siitä, tarjotaanko palvelut postitoimipisteestä vai asiamiespostista, kuuluu Itellalle. Olennaista on, että yleispalveluun kuuluvat tuotteet ja palvelut ovat mahdollisimman helposti kaikkien saatavilla.

Itella päättää postitoimipisteidensä sijainnista ja yksittäisen toimipisteen lakkauttamisesta. Jos yhtiö päättää lakkauttaa postitoimipisteen, yhtiön on varmistuttava siitä, että se noudattaa postilakia ja valtioneuvoston postitoimipisteiden sijaintia koskevaa asetusta. Viestintävirasto valvoo, että Itella pitää yllä postilain mukaista postiverkostoa ja että yhtiö täyttää yleispalveluvoitteensa. Viestintävirastolla ei ole toimivaltaa kieltää Itellaa lakkauttamasta yksittäisiä toimipisteitä, mutta Viestintävirasto voi velvoittaa yrityksen korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä.

Viestintävirasto valvoo postin yleispalvelun toteutumista kaikkialla Suomessa riippumatta siitä, tarjotaanko palveluja postin toimipisteestä vai asiamiespostista. Viestintävirasto tekee myös erillisiä asiamiespostitutkimuksia, joissa mitataan asiamiespostien toiminnan tasoa yleispalvelun näkökulmasta. Viimeisimmän, vuonna 2010 tehdyn tutkimuksen mukaan 87 prosenttia vastaajista koki käynnin asiamiespostissa pääosin myönteisenä. Postilain mukaisesti jokaisessa Suomen kunnassa on vähintään yksi postin myymälä tai myyntipiste. Postin myymälöitä on noin

150 ja yrittäjien ylläpitämiä myyntipisteitä noin 950 kappaletta. Ne toimivat kaupan, kioskin, huoltoaseman tai muun palveluyrityksen yhteydessä. Itella tekee yhteistyötä R-Kioskien ohella muun muassa Siwojen, Valintatalojen, K-Marketien ja Sale-kauppojen sekä St1-, Shell- ja TB-huoltoasemien kanssa.

Postilain ja lakia turvaavan postitoimipisteasetuksen tavoitteena on turvata kuluttajan kannalta mahdollisimman toimiva ja yhtenäinen toimipistekokonaisuus, jonka avulla asiakas saa tarvitsemansa yleispalveluun kuuluvat tuotteet ja palvelut vaivattomasti kohtuullisen asiointimat-

kan päästä. Täyden palvelun toimipisteiden eli Itellan omien toimipisteiden ja asiamiespostien lisäksi myös muut palvelut, kuten pakettien noutopisteet, SmartPost-pakettiautomaatit, postin jättölaatikot ja postimerkkien myyntipisteet, turvaavat postin yleispalvelutuotteiden saatavuutta. Edellä mainitun kaltaiset, uudet palvelumuodot mahdollistavat sen, että Itella voi tarjota yleispalveluun kuuluvat peruspalvelut joustavasti ja kustannustehokkaasti sähköisen viestinnän kehitykseen varautuen ja samalla siten, että se ottaa entistä paremmin huomioon kuluttajien muuttuvat asiakastarpeet.

Helsingissä 23 päivänä elokuuta 2012

Asunto- ja viestintäministeri Krista Kiuru

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 601/2012 rd undertecknat av riksdagsledamot Anne Louhelainen /saf:

Känner regeringen till om statsrådets förordning om placeringen av verksamhetsställen för post iakttas i fråga om deras nuvarande situation,

på vilket sätt garanterar regeringen att det efter stängningarna tillhandahålls jämlika och högklassiga posttjänster även i de små kommunerna och

på vilket sätt övervakar staten de aktörer till vilka posttjänsterna har lagts ut på entreprenad på många orter?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Statsrådets förordning om placeringen av verksamhetsställen för post (113/2012) trädde i kraft den 19 mars 2012. Efter att förordningen trädde i kraft har Kommunikationsverket bedömt det riksomfattande nät av verksamhetsställen som Itella Posten Ab (nedan Itella) har. Enligt Kommunikationsverkets ställningstagande (1975/9210/2011) av den 2 maj 2012 motsvarar Itellas nät av verksamhetsställen de krav som fastställs i postlagen (415/2010) och statsrådets förordning. Kommunikationsverkets ställningstagande grundar sig på nätet av verksamhetsställen i slutet av 2011. I fortsättningen följer ämbetsverket med situationen för Itellas nät av verksamhetsställen utgående från uppgifter som fås halvårsvis. Ämbetsverket tar inte ställning till enskilda adressathushålls rimliga avstånd för att uträtta ärenden. Kommunikationsverket bedö-

mer ett enskilt adressathushålls rimliga avstånd alltid separat från fall till fall.

Den centrala utgångspunkten för postlagen är att säkerställa att varje finländare har tillgång till ändamålsenliga posttjänster oberoende av var i Finland man bor. Som tillhandahållare av samhällsomfattande tjänster ska Itella se till att de tjänster som hör till de samhällsomfattande tjänsterna är tillgängliga på jämlika villkor oberoende av om tjänsterna tillhandahålls på ett verksamhetsställe för post vilket drivs av Itella eller av exempelvis ett ombud. Beslutanderätten när det gäller om tjänsterna ska tillhandahållas på ett verksamhetsställe för post eller av postombud hör till Itella. Det väsentliga är att de produkter och tjänster som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna är så lättillgängliga som möjligt för alla.

Itella beslutar om placeringen av dess verksamhetsställen för post och om stängningen av enskilda verksamhetsställen. Om bolaget beslutar stänga ett verksamhetsställe för post ska bolaget försäkra sig om att den iaktar postlagen och statsrådets förordning om placeringen av verksamhetsställen för post. Kommunikationsverket övervakar att Itella upprätthåller ett postnätverk i enlighet med postlagen och att bolaget uppfyller sin skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster. Kommunikationsverket är inte behörigt att förbjuda Itella att stänga enskilda verksamhetsställen men Kommunikationsverket kan ålägga företaget att rätta till fel och försummelser.

Kommunikationsverket övervakar tillhandahållandet av de samhällsomfattande posttjänsterna överallt i Finland oberoende av om tjänsterna tillhandahålls på ett verksamhetsställe för post eller av postombud. Kommunikationsverket gör

också separat postombudsundersökningar där nivån på postombuden mäts med tanke på de samhällsomfattande tjänsterna. Enligt den senaste undersökningen som gjordes 2010 upplevde 87 procent av dem som tillfrågades att det i regel var positivt att uträtta ärenden hos ett postombud. I enlighet med postlagen finns det i varje kommun i Finland åtminstone en postbutik eller ett försäljningsställe. Antalet postbutiker uppgår till ca 150 och antalet försäljningsställen som drivs av företagare uppgår till ca 950 stycken. De är verksamma i anslutning till butiker, kiosker, bensinstationer eller andra serviceföretag. Itella samarbetar inte bara med R-kioskerna utan också med Siwa-, Valintatalo-, K-Market- och Salebutikerna samt med St1-, Shell- och TB-bensinstationerna.

Syftet med postlagen och förordningen om placeringen av verksamhetsställen för post är att säkerställa ett så fungerande och enhetligt komplex av verksamhetsställen som möjligt sett ur

konsumentens synvinkel. Med hjälp av komplexet tillhandahålls kunderna nödvändiga produkter och tjänster som ingår i de samhällsomfattande tjänster behändigt och på ett rimligt avstånd. Tillgången till samhällsomfattande posttjänster säkerställs förutom med hjälp av de verksamhetsställen som tillhandahåller komplett service, d.v.s. Itellas egna verksamhetsställen och postombuden, även med hjälp av övriga tjänster, såsom ställen där paket kan avhämtas, SmartPost-paketautomater, lådor för post som ska sändas och ställen som säljer frimärken. Tack vare de ovan nämnda nya serviceformerna kan Itella erbjuda de bastjänster som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna flexibelt och kostnadseffektivt och genom att dra nytta av utvecklingen av den elektroniska kommunikationen. På samma gång fäster Itella på ett bättre sätt än tidigare uppmärksamhet vid de förändrade behoven av service som konsumenterna har.

Helsingfors den 23 augusti 2012

Bostads- och kommunikationsminister Krista Kiuru